

Nr 335.

Av herr **Lindgren**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

1.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 227 till innevarande års riksdag angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har bl. a. föreslagits, att Kungl. Maj:t må, om så befinns nödigt, för stödjande av priset på smör, vidtaga åtgärder för reglering av införseln av margarin, konstister och fettemulsion samt av råvaror för margarinindustrien och ämnen, varav dessa framställas.

Enligt den tilltänkta planen skulle, såsom av departementschefens anförande framgår, accisen på margarin höjas till 50 öre per kilogram. Härav skulle följden bli, att priset för kilogram på de vanligast förekommande margarinsorterna bragtes upp till 1 krona 50 öre, vilket syntes tillräckligt för att den eftersträfvade jämvikten mellan förbrukningen av smör och av margarin skulle kunna åstadkommas. Emellertid vore det enligt departementschefens mening icke uteslutet, att priserna å margarinindustriens råvaror komma att nedgå. Försämrades avsättningsmöjligheterna för smör på den internationella marknaden, kunde ett prisfall på växtfetter av olika slag befaras. För att för den händelse priserna på margarinindustriens råvaror skulle mera avsevärt sjunka under sin nuvarande prisnivå möjliggöra oförändrat stöd åt det inhemska smörpriset samt förhindra osund spekulation i det högre prisläget inom Sverige borde Kungl. Maj:t äga befogenhet att förordna om reglering av importen av margarin och liknande konstfetter samt av råvaror för margarinindustrien. Regleringen syntes böra anordnas i huvudsak enligt de grunder, som smör- och margarinkommittén angivit. Import av färdiga fettämnesprodukter, såsom margarin, fettemulsioner m. m., borde sålunda icke medgivas annat än i undantagsfall. Ifråga om margarinråvaror borde tillses, att endast fabriker, som vore i drift vid regleringens införande, erhöles tillstånd till införsel. Då syftet med importregleringen närmast borde vara, förutom att hindra onödig införsel av färdiga fettämnen, att säkerställa bibehållande av margarinpriset vid 1 krona 50 öre utan att margarinfabrikanterna tillfördes oskäligen fördelar därav, vore det nödvändigt för utjämnande av prisskillnaden inom och utom Sverige, att särskild licensavgift uppbures vid meddelande av införseltillstånd. Av samma skäl vore det även nödvändigt att under importregleringen och avgiftsbeläggningen indraga jämväl de produkter, varav margarinråvaror inom Sverige framställdes. Licensavgiftens belopp borde bestämmas av Kungl.

Maj:t att gälla tillsvidare och borde ändras så snart prisläget utomlands därtill föranledde. Någon högsta gräns för licensavgiften borde icke av riksdagen fastställas.

I förslaget åberopas, att det skulle ansluta sig till de huvudsakliga grunder, som angivits av smör- och margarinkommittén. Ett närmare studium av kommitténs framställning i denna del av ämnet visar emellertid, att dess förslag ej oväsentligt skiljer sig från propositionens. Det synes vara av viss betydelse för frågans klarläggande att ägna någon uppmärksamhet åt vad kommittén i detta avseende anfört.

2.

Vid övervägandet av spörsmålet om de åtgärder, som syntes erforderliga med anledning av att en eftersträvad ökning av smörkonsumtionen komme att föranleda en minskning av förbrukningen av margarin, har kommittén framhållit, att det i främsta rummet vore av vikt, att den marknad för margarin, som bleve kvar, förbehölles åt den inhemska produktionen. Då avsättningen begränsades, vore det ur sysselsättningssynpunkt och av nationella hänsyn i övrigt av särskild vikt, att de kvarvarande avsättningsmöjligheterna främst komme det inhemska arbetet och kapitalet tillgodo. Redan av denna anledning fordrades en reglering av importen av såväl margarin som annat matnyttigt konstfett, såsom konster, kokosfett och dylikt samt vissa matoljor. Men vidare borde margarinfabrikernas tillgodoseende med utländska fettråvaror, särskilt sådana som kunde tillverkas inom landet, bli föremål för reglering. Av flera skäl syntes det lämpligt för att ej säga nödvändigt, att staten hade kontroll över importen av dessa varor. Av avgörande betydelse vore, att avsättningsmöjligheterna inom landet för fettråvaror av olika slag — med hänsyn till handelsbalans och arbetsförhållanden — främst komme det inhemska arbetet och kapitalet till godo. Företräde borde överhuvud taget lämnas produkter av svenskt ursprung eller tillverkning, därest dessa kunde saluföras till någorlunda konkurrenskraftiga priser. Huru långt denna reglering i praktiken skulle sträckas, vore beroende på den vikt, man tillmätte önskemålet att förefintliga arbetstillfällen inom landet skulle tillvaratagas.

Med dessa utgångspunkter föreslog kommittén, att importregleringen borde i princip omfatta följande fetter och oljor av vegetabiliskt eller animaliskt ursprung:

Stat. nr	
244	Oleomargarin.
245	Ister och flott.
248—250	Talg.
255	Härdat animaliskt fett.
262—273	Vegetabiliska, feta oljor samt växtfett och andra vegetabiliska fettämnen med undantag av linolja, rå, rov- och rapsolja, även blåsta, samt andra liknande blåsta oljor, ävensom lin-, rov- och rapsoljesyror.
274	Margarin.
275 o. 276	Konstister.
Ur 292	Fettemulsion.

Införsel till riket av dessa varor skulle ej få äga rum annorledes än efter särskilt tillstånd. Licensgivningen borde handhas av en särskild nämnd, och erforderligt skydd för den inhemska produktionen av fettråvaror lämnas genom att licensgivaren erhöles rätt att efter Kungl. Maj:ts förordnande uttaga licensavgift. Dylik avgift, som ej skulle överstiga 7 öre per kilogram, borde utgå för råvaror till margarinindustrien, vilken genom importregleringen åtnjöt skydd mot utländsk konkurrens.

Medan sålunda kommittén såsom en positiv åtgärd föreslog införande av importreglering för margarinindustriens samtliga råvaror och samtidigt angav ett visst belopp som lämplig övergräns för licensavgiften, så har propositionen i denna del stannat vid relativt mycket vaga antydningar om möjligheten av åtgärder i denna riktning, vilka skulle genomföras endast om »priserna på margarinindustriens råvaror skulle mera avsevärt sjunka under sin nuvarande prisnivå». Under det att kommittén framlagt sitt förslag med särskilt betonande av dess verkningar för möjliggörande av svensk produktion av eljest importerade varor, så har denna synpunkt i propositionen lämnats utanför diskussionen.

3.

Här skall av den berörda frågan endast ett detaljspörsmål upptagas till närmare behandling. Detta gäller en råvara för margarinindustrien, som i detta sammanhang erbjuder ett ej ringa intresse. Det är den under stat. nr 255 i tulltaxan upptagna varan *härdat animaliskt fett*.

En tillverkning av denna vara har förut bedrivits i vårt land vid en fabrik i Stockholm. Den fyllde på sin tid en väsentlig del av vårt inhemska behov av denna vara. När emellertid efter kriget den i utlandet starkt tullskyddade industrien uppsökte den svenska marknaden, där varje skydd mot denna konkurrens saknades, blev följden, att den svenska produktionen kom att arbeta under ett så starkt pristryck, att den snart omöjliggjordes, och driften vid fabriken nedlades år 1928.

Vid 1931 års riksdag fästes i av enskilda motionärer framställda förslag (I: 112 och II: 171) uppmärksamheten på nödvändigheten av att bereda

tullskydd för den inhemska tillverkningen av matnyttiga oljor. Förslaget, som avsåg en tull av 7 kronor per 100 kilogram för vegetabiliska oljor och fettämnen, avslogs av riksdagen. Det återkom emellertid år 1932, denna gång i den uttryckligen angivna avsikten att bereda den svenska smörhanteringen stöd i de höjda pris på margarin, som förutsattes bli följd av de nya tullarna. Under utskottsbehandlingen avgavs ett infordrat gemensamt yttrande i ämnet av kommerskollegium, generaltullstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Däri framhölls, att vägande skäl kunde anföras för förslaget, vilket därför i huvudsak tillstyrktes av ämbetsverken. Emellertid förekom ett viktigt tillägg, i det att på generaltullstyrelsens hemställan föreslogs, att tullskyddet skulle omfatta även härdat animaliskt fett. En dylik tullbeläggning, påpekades det, stode även i överensstämmelse med motionernas syfte, när den största artikeln bland de härdade animaliska fettämnena, den härdade valoljan, vore en viktig beståndsdel i vissa slag av margarin.

Bevillningsutskottets majoritet följde ämbetsverkens förslag, men riksdagen avslog motionerna, ehuru med svag röstövertikt i båda kamrarna.

Vid 1934 års riksdag upptogs denna fråga emellertid ånyo till behandling i en av motionärer i andra kammaren (II: 621) väckt motion, i vilken i anslutning till en proposition om margarinaccis hemställdes om införande av tull på i stort sett samma oljor och fettämnen (även härdat animaliskt fett), som omfattades av bevillningsutskottets förslag vid 1932 års riksdag. Motionen föranledde från vederbörande utskotts sida allenast en hänvisning till att frågan sammanhängde med de spörsmål, vilka överlämnats för utredning till den ovan omnämnda, i början av år 1934 tillsatta smör- och margarinkommittén.

4.

Såsom framgår av redogörelsen för smör- och margarinkommitténs ståndpunkt till de här behandlade frågorna, skulle ett bifall till kommitténs förslag ha inneburit en lösning, som i princip, om ock under andra former, hade tillgodosett de av bevillningsutskottet år 1932 och av motionärerna år 1934 framställda förslagen. Då detta emellertid, såsom förut framhållits, icke skett i den nu föreliggande propositionen, tillåta vi oss frambära förslag om att de tidigare ifrågasatta tullskyddsbestämmelserna måtte genomföras i varje fall för en av de där berörda varorna, nämligen härdat animaliskt fett.

Införandet av tull på denna för margarinproduktionen betydelsefulla råvara komme otvivelaktigt att medföra en ökning av margarinets tillverkningskostnad och såsom en följd därav en stegring i den färdiga produktens pris. Åtgärden komme sålunda att verka såsom ett stöd åt det inhemska smörpriset på sätt som avses med propositionen om prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Medan propositionen i denna

punkt nöjer sig med att hänvisa allenast till möjligheten av att åvägbringa ett dylikt stöd inom ramen av en villkorligt införd importreglering med licensavgift på de utländska råvarorna, så skulle genom en tull på åtminstone en av dessa varor en positiv åtgärd vidtagas, medförande ett omedelbart verkande stöd. Men därutöver skulle även vinnas, att en tidigare i landet bedriven näring, som måst nedläggas på grund av frånvaron av tullskydd, kunde återupptagas och bereda nya arbetstillfällen åt svensk arbetskraft. I detta hänseende må framhållas, att, enligt mig meddelade uppgifter, det antal arbetare och tjänstemän, som kan förväntas erhålla sysselsättning vid denna fabrikation, uppgår till 125 personer, en i betraktande av nuvarande läge på arbetsmarknaden ingalunda betydelselös siffra.

Storleksordningen av den produktion, som genom den ifrågasatta åtgärden skulle återvinnas åt det svenska folkhushållet i stället för att dess alster nu uteslutande äro föremål för införsel från utländska fabriker, belyses av följande siffror rörande importen av härdat animaliskt fett under de senaste fem åren.

År	1,000 ton	1,000 kr.
1930	8,023	5,202
1931	6,994	3,668
1932	9,660	4,601
1933	11,221	4,369
1934	12,204	

Den svenska fabriken kan helt täcka detta behov.

Rörande storleken av det tullskydd, som bör ifrågakomma, må erinras om att bevillningsutskottet år 1932 för bland annat härdat animaliskt fett hade föreslagit en tull av 7 kronor per 100 kilogram. Till samma belopp kom smör- och margarinkommittén i sitt förslag till licensavgift för här ifrågavarande produkter. Ehuru en tullsats till detta belopp, såsom visats av en till mitt förfogande ställd utredning, icke skulle mer än till någon del täcka differensen mellan det pris, till vilket i Sverige tillverkat, härdat animaliskt fett för närvarande skulle kunna salubjudas, och samma varas utländska marknadspris, finner jag mig likväl, med hänsyn till vad som tidigare i detta hänseende förekommit, icke böra föreslå en högre tullsats än 7 kronor per 100 kilogram.

Denna tull skall dock gälla endast för vara av detta slag, som användes för margarinproduktion, medan tull icke skall utgå för dylikt fett, avsett uteslutande för tillverkning av stearin.

Under åberopande av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville besluta, att gällande tulltaxa från och med den dag, Kungl. Maj:t bestämmer, måtte i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

Stat. nr

Tull för
100 kg.Redovisn.
grundTull-
taxor

Animaliska oljor samt annat djurfett,
även härdade, ej hänförliga till annat
nummer:

255 härdat animaliskt fett N 7: — kg kr. Ur 108

Anm. För härdat animaliskt fett, som är
avsett uteslutande för tillverkning av
stearin, skall tull icke utgå.

Stockholm den 27 april 1935.

Ad. Lindgren.